

3 Avhandlingens formål

3.1 Risikofaktorer og akutt sykkelighet

Helse i historisk perspektiv har betydelig interesse både for forståelsen av folks hverdag i eldre tid, samfunnsutviklingen generelt og som bakgrunn for vår tids helsesituasjon. Et komplisert samspill av biologiske og miljømessige forhold ligger til grunn for helseutviklingen, og årsaksforholdene har endret seg over tid. Det foreliggende prosjektet tar først sikte på å klarlegge en del sentrale risikofaktorerets betydning for den akutte sykkeligheten ved å studere forholdene lokalt innenfor en region – Telemark eller Bratsberg amt – i perioden 1870 – 1900.

Valget av denne tidsperioden er naturlig på grunn av at kildematerialet når det gjelder sykkelighet er mer fullstendig etter ca. 1870. Data om sykkelighet er vanskelige å tolke og har derfor vært brukt i mindre grad enn data om dødelighet. Det er derfor nødvendig med en diskusjon om feilkilder ved bruk av slike data.

Like viktig er at det i disse årene skjedde store samfunnsendringer, som rimeligvis hadde innflytelse på folkehelsen. Demografiske og sosiale forhold endret seg som følge av omlegginger innen tradisjonelle næringer som jordbruk, skogbruk og skipsfart. Utvikling av ny industri førte til byvekst og dannelse av nye tettsteder. Bratsberg amt er en aktuell region å studere i denne sammenheng, både fordi disse samfunnsendringene kom i gang tidlig nettopp her, og fordi de distriktsmessige variasjonene var store i denne regionen.

3.2 Det lokale helsevesenet

Et annet trekk ved denne perioden var at myndighetene gjennom sunnhetsloven av 1860 for alvor begynte å engasjere seg i å bedre helsen for befolkningen som helhet. Sunnhetsloven av 1860 hadde bestemmelser om opprettelse av et lokalt helsevesen, som skulle arbeide for å bedre de miljøhygieniske forhold og sette i verk tiltak mot smittsomme sykdommers utbredelse. Den andre hoveddelen av denne avhandlingen omhandler det lokale offentlige helsearbeidet i Telemark i perioden fra 1860 til 1900. Ved å studere det lokale helsevesenets funksjon i noen utvalgte byer og herreder innenfor samme amt tas det sikte på å analysere hvilke oppgaver som ble prioritert. Et spørsmål er om det lokale helsevesenet kan ha hatt effekt på sykkeligheten. På bakgrunn av omtalen av forskjellige risikofaktorerets innvirkning på sykkeligheten blir mulige effekter av det offentlige helsevesenets arbeid diskutert.